

УДК 634.717

Шубенко Л. А.

к. с.-г. н.,

доцент кафедри генетики, селекції
і насінництва сільськогосподарських культур,
Білоцерківський національний аграрний університет

МОРОЗОСТІЙКІСТЬ БРУНЬОК ОЖИНИ

Протягом останнього десятиліття ожина активно поширюється в аматорському садівництві України. Цьому сприяє застосування нових сортів цієї культури української та зарубіжної селекції, що володіють багатьма цінними якостями: великими плодами, гармонійним смаком, високою врожайністю, транспортабельністю ягід, відносно раннім та дуже пізнім терміном дозрівання, що важливо для конвеєра вітамінної продукції садівництва, безколючковістю, стійкістю до хвороб і шкідників та ін.

У роки з холодними зимовими періодами і нестійким сніговим покривом залишається недостатньою зимостійкість більшості сортів. Тому для успішного вирощування нових сортів в цих умовах і проведення ефективної селекційної роботи по створенню вітчизняних сортів необхідно максимальне використання всіх адаптивних можливостей ожини [1]. Крім того, факторами ризику для вирощування ожини є короткий період вегетації, недостатня сума активних температур та недостатня кількість опадів [2,3].

У Лісостеповій зоні України спостерігаються переважно малосніжні зими, сніговий покрив нестійкий і, як показали наші дослідження, він не може бути надійним захистом пагонів ожини від морозів.

Дослідження морозостійкості бруньок ожини до тимчасових понижень температури у зимовий період проходило протягом 2023-2025 рр. на дослідному полі НВЦ БНАУ. Об'єктами досліджень були 9 сортів ожини зарубіжної селекції (Arapaho, Black Satin, Smootstem, Thornfree, Ruben, Tripl Kraun, Prime-Ark Freedom, Columbia, Natchez). Робота виконувалася з урахуванням основних положень “Методики державного сортовипробування сільськогосподарських культур на придатність до поширення в Україні ...” [4].

Дослідження морозостійкості ожини проводились в неукривній культурі з підв'язкою стебел до шпалери на 7-8-річних насадженнях. Ступінь підмерзання бруньок оцінювали за 5-ти бальною системою. Схема розміщення рослин 3,0 x 1,5 м.

Зимові умови в період спостережень не сприяли перезимівлі пагонів ожини. Хоча зима 2024-2025 рр. була не дуже суворою для рослин ожини. Нічна температура повітря в лютому місяці досягала -16°C, а після тимчасового потепління у березні до +23°C, раптово знизилась до нічних показників -6°C. В таких умовах рослини ожини пройшли фазу “початок сокоруху”, бруньки відновили вегетацію.

В результаті спостережень, часткове пошкодження бруньок виявили у сортів Arapaho, Black Satin, Thornfree – на рівні 2,8 бала. Високу стійкість до коливань температури проявили бруньки сортів Tripl Kraun, Prime-Ark Freedom, пошкодження

виявлене лише на верхівках пагонів, які пізно закінчили вегетацію та менш визріли. Загальний ступінь пошкодження даних сортів склав 0,8 бала (рис.).

1 – Prime-Ark Freedom; 2 – Ruben

Рис. Стан бруньки ожини у фазі “початок сокоруху”, (фото автора)

Сильне пошкодження бруньок виявили у сортів Ruben (рис.) та Natchez, ступінь пошкодження яких сягнув 4,8 балів. На частині пагонів бруньки повністю вимерзли і не відновили вегетацію.

Отже, низькі температури взимку, а особливо коливання температури у зимово-весняний період негативно впливають на розвиток ожини в умовах Правобережного Лісостепу України. Такі погодні умови дозволили об'єктивно оцінити інтродуковані сорти ожини на зимостійкість в природних умовах вирощування.

Список літератури

1. Шубенко Л.А., Шох С.С., Куманська Ю.О. Оцінка сортів ожини придатних для вирощування в умовах Правобережного Лісостепу України. *Збірник наукових праць БНАУ “Агробіологія”*. 2020. 1 випуск. С. 201-206. doi: 10.33245/2310-9270-2020-157-1-201-206
2. Мазур Б., Шеренговий П. Зимостійкість та біохімічні властивості ягід сортів ожини (rubus) селекції НУБіП України в умовах північної частини Лісостепу України. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Агрономія*. 2013. № 17(2). С. 256-261.
3. Телепенько Ю.Ю., Терещенко Я.Ю. Моніторинг погодних умов осінньо-зимового періоду та їх вплив на морозостійкість рослин ожини звичайної (*Rubus Fruticosus L.*). *Вісник аграрної науки*. Том 101 № 2 (2023) С. 12-18. <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk202302-02>
4. Методика державного сорто випробування сільськогосподарських культур на придатність до поширення в Україні (плодові, ягідні, горіхоплідні, субтропічні, виноград та шовковиця) / Охорона прав на сорти рослин: офіц. бюлетень / [Гол. ред. В.В. Волкодав]. К.: Алефа, 2005. Вип. 2. Ч. 2. С. 161–232.